

Využitím termické analýzy AccuVo® k snižování nákladovosti výroby v slévárnách litin

Dr.-Ing. Marko Grzinčič

4.6.2019

System řízení metalurgie zapojením termické analýzy

Klíčový benefit

- System propojuje data
- TA je přesnější
- TA je rychlejší
- TA je komplexní
- Know-how

Konkurence- schopnost

Slévárna díky stabilizovaným procesům, hospodárném u dávkování a nižší pracnosti generuje vyšší přidanou hodnotu.

Kam cílíme

Ucelený digitalizovaný sběr relevantních dat/ informace obsluze tavní, řízení zařízení pro automatické dávkování modifikátoru a očkovačla, příp. určuje dávky obsluze.

Kde se zlepšujeme

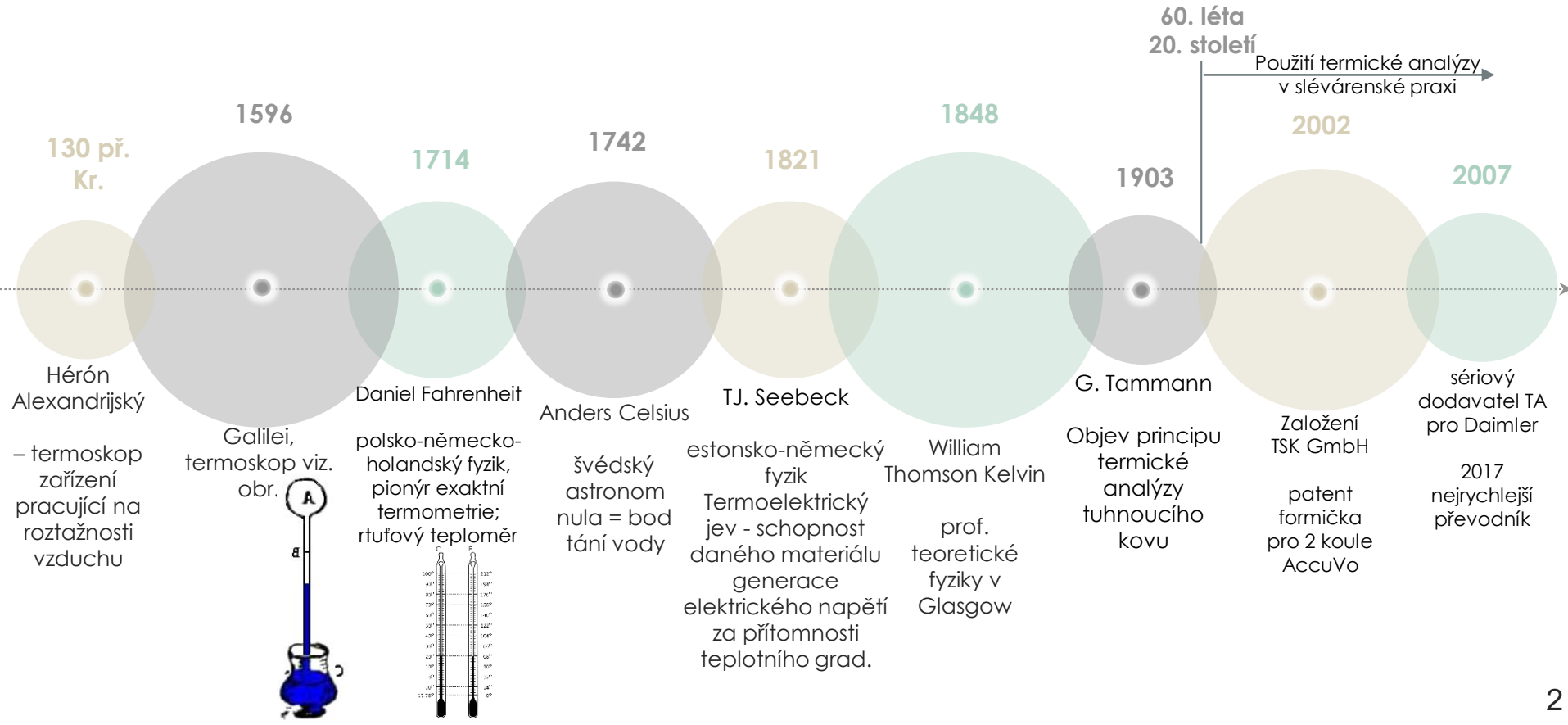
Termickou analýzou čteme vlastnosti taveniny již očkované – vliv obsahu kyslíku v tavenině, ověříme modifikační účinek.

Zapojení klienta

Termická analýza je jen součástí systému. Stejně tak jsou důležité existující zdroje: spektrometr, metalografie, trhačka, kvalita. Slévárna pečlivě sbírá dat a až následně se hledají v databázovém systému korelace.

Historie (termické analýzy)

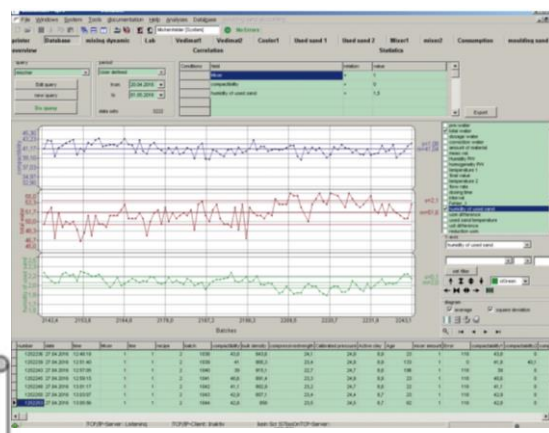
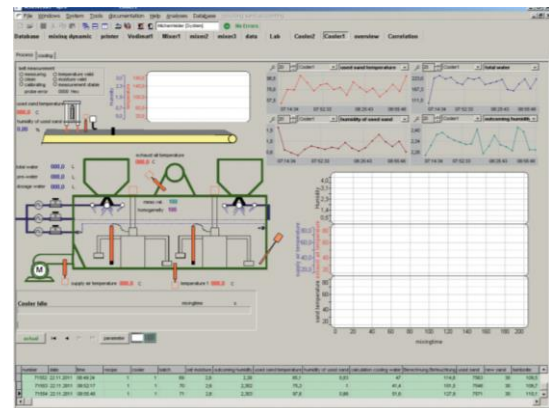
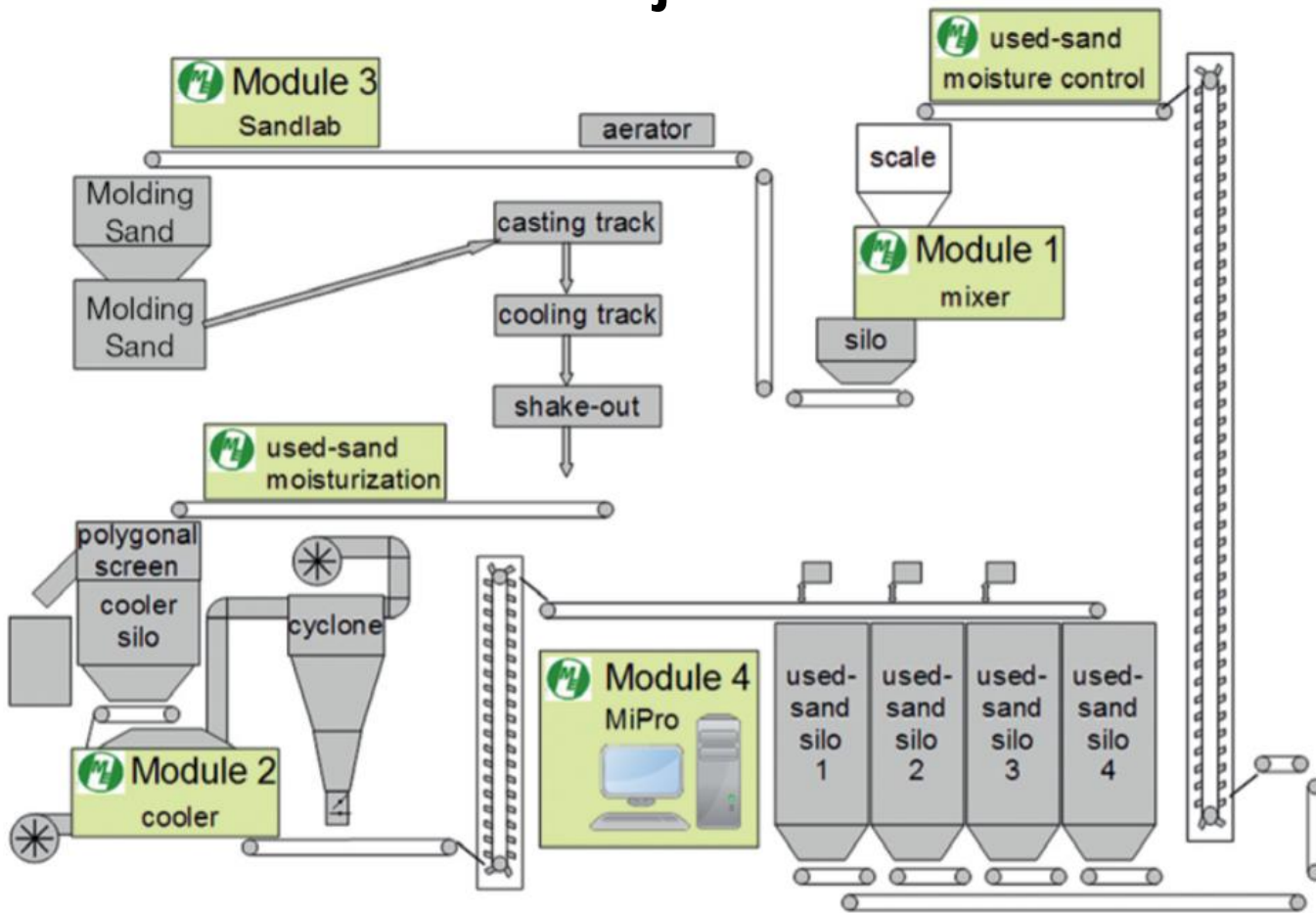
Můžeme si na
tavírnách
dovolit
pracovat jako
v minulém
století?

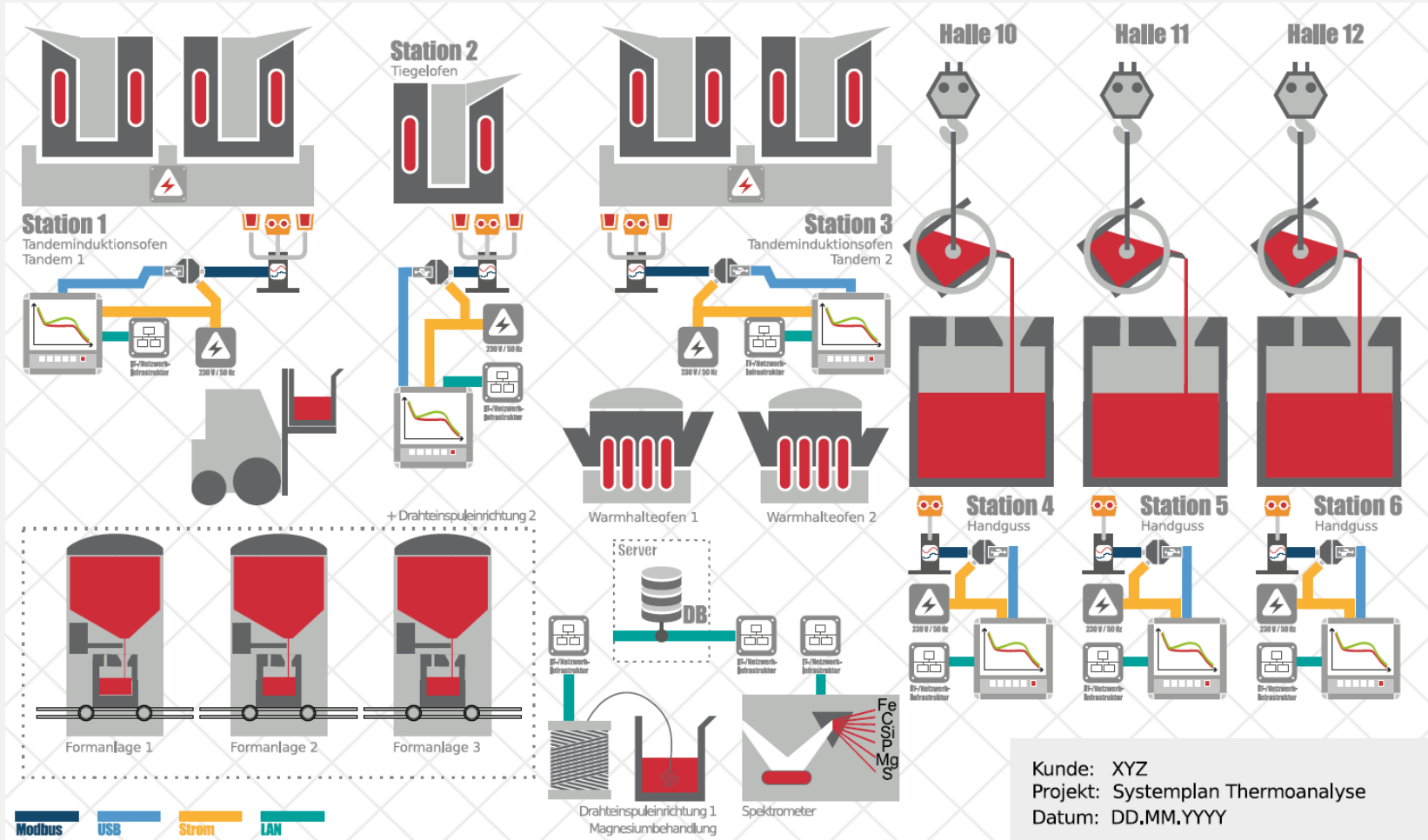
2 videa s
výměnou
pneumatik
v boxech

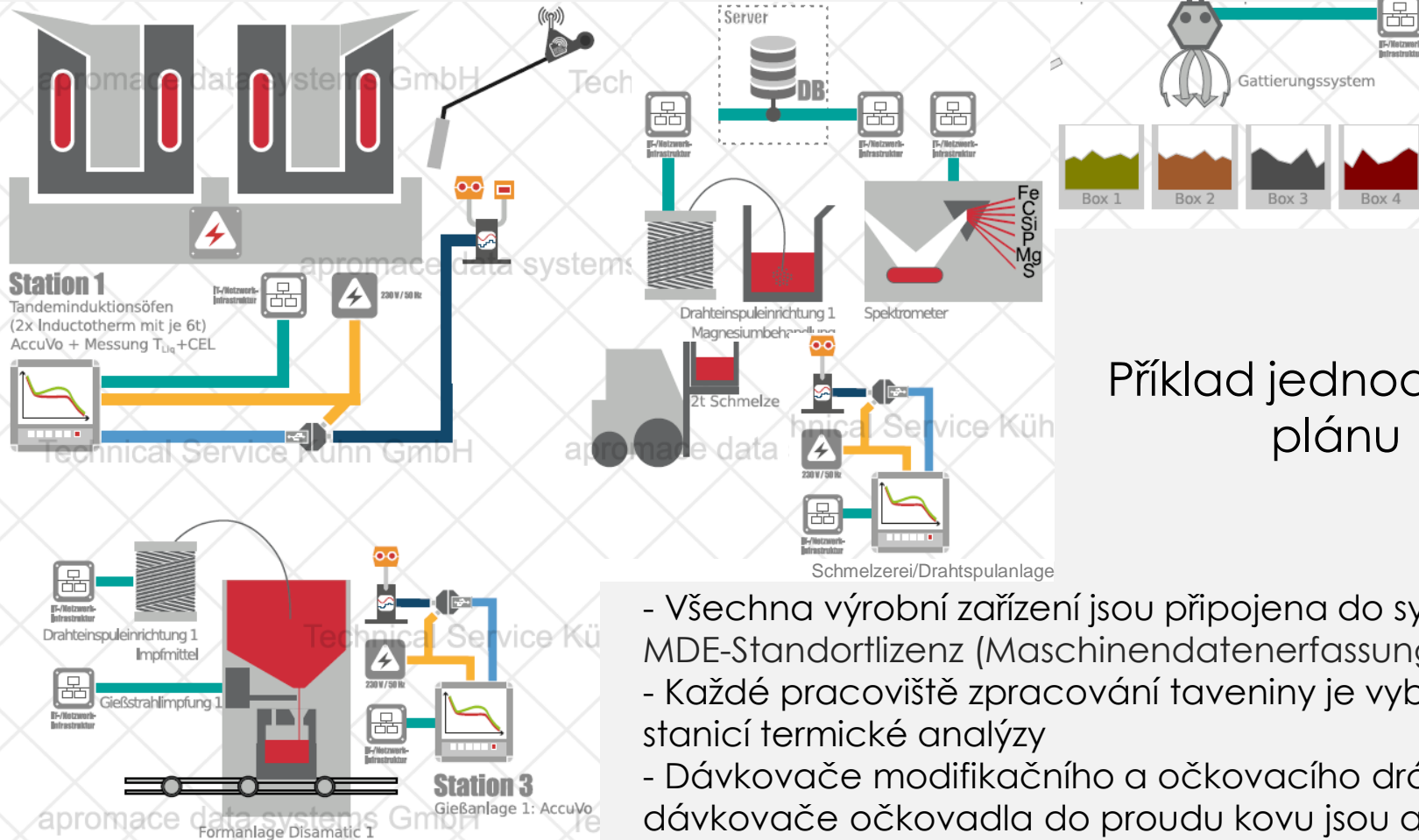
Je Vám tento
příměr cizí?

Práce s formovací směsí/kyberneticky fyzikální systém – realita již 15 let v CZ slévárnách

Příklad systémového plánu

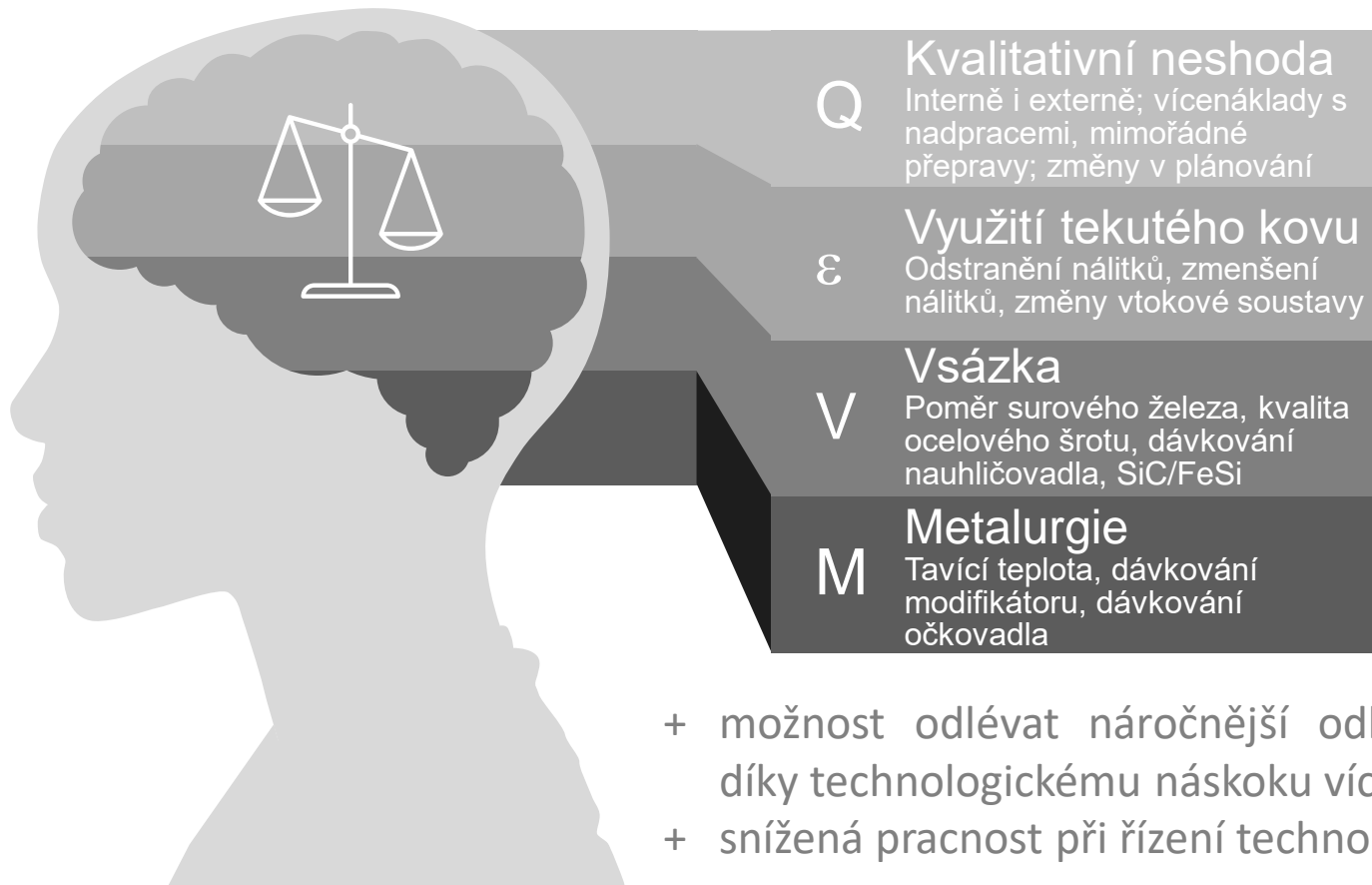

Příklad jednoduššího plánu

- Všechna výrobní zařízení jsou připojena do systému MDE-Standortlizenz (Maschinendatenerfassung)
- Každé pracoviště zpracování taveniny je vybavené stanicí termické analýzy
- Dávkovače modifikačního a očkovacího drátu a dávkovače očkovadla do proudu kovu jsou automaticky řízené systémem MDE
- Modulární systém

Potenciál úspor

- + možnost odlévat náročnější odlitky nebo získat díky technologickému náskoku více zakázek
- + snížená pracnost při řízení technologie a provozu

Skladba vsázky

Surové železo

volba kvality, kolísavá cena

Ocelový šrot

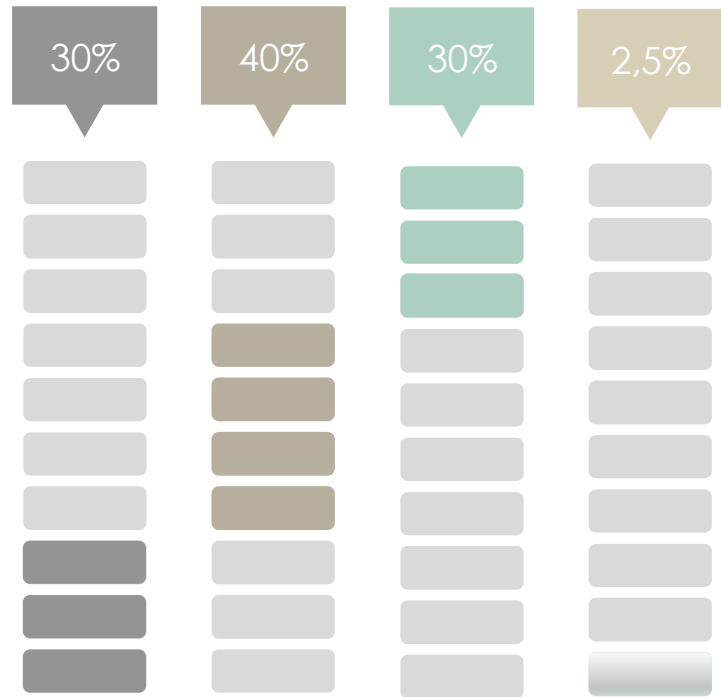
nedostatek tříděného s nízkým obsahem Mn, kolísavá cena

Vratný kov

rozdílné podle typu výroby (65-20 %)

Příklady

nauhličovadlo; SiC; FeSi

Chceme odlévat kvalitu ale za konkurenceschopné náklady

Doporučuji studium: Reisert T., Döpp, R.: Roheisen contra Stahlschrott? Giesserei č. 6, 1997, s. 14-18. „Reine Roheisenschmelzen gegenüber synthetischen Schmelzen mit verschiedenen Roheisen- und Stahlschrottanteilen keine Vorteilen zeigten“.

Věnujte, prosím, pozornost nákladovým simulacím

Příklad č. 1

Kalkulace nákladů na vsázkú GJS 50

sériový provoz						alternativní provoz						
	jedn. cena [CZK/t]	podíl [%]	náklady na 6t pec [CZK]	náklady na 3t pec [CZK]	kg náklad		jednotková cena [CZK/t]	procentuální podíl [%]	náklady na 6t pec [CZK]	kg náklad	náklady na 3t pec [CZK]	kg náklad
surové železo	10100	20	12120	6060	2,02	surové železo	10100	8	4848,00	0,81	2424,00	0,81
ocelový šrot tříděný	7000		0	0	0,00	ocelový šrot tříděný	7000		0,00	0,00	0,00	0,00
ocelový šrot netříděný	6300	55	20790	10395	3,47	ocelový šrot netříděný	6300	67	25326,00	4,22	12663,00	4,22
litinový šrot	6400		0	0	0,00	litinový šrot	6400	0	0,00	0,00	0,00	0,00
vratný kov	6000	25	9000	4500	1,50	vratný kov	6000	25	9000,00	1,50	4500,00	1,50
nauhličovadlo	20720	1,5	1864,8	932,4	0,31	nauhličovadlo	20720	1,8	2237,76	0,37	1118,88	0,37
legura A			0	0	0,00	legura A			0,00	0,00	0,00	0,00
legura B			0	0	0,00	legura B			0,00	0,00	0,00	0,00
legura C			0	0	0,00	legura C			0,00	0,00	0,00	0,00
SiC	26877	1	1612,62	806,31	0,27	SiC	26877	1,2	1935,14	0,32	967,57	0,32
modifikátor (profil)	33670	0,5	1010,1	505,05	0,17	modifikátor	33670	0,33	666,67	0,11	333,33	0,11
očkovadlo 1	47915	0,25	718,725	359,3625	0,12	očkovadlo 1	47915	0	0,00	0,00	0,00	0,00
očkovadlo 2	49210	0,15	442,89	221,445	0,07	očkovadlo 2	49210	0,04	118,10	0,02	59,05	0,02
open cup termická an.	25,39 (ks)	(2 ks)	50,78	50,78		open cup termická an.	25,39 (ks)	(1 ks)	25,39		25,39	
						formička AccuVo®	133,38 (ks)	(2 ks)	266,80		266,80	
CELKEM			47609,92	23830,35	7,93	CELKEM			44423,86	7,40	22358,03	7,45
								DELTA [CZK]	3186,05	0,53	1472,32	0,49
								DELTA [%]		7,2%		6,6%

Pozn.: ceny vsázkových surovin a metalurgických přísad a jejich dávkování jsou převzaty z reálné slévárny „A“

Slévárna s 6t pecemi	Slévárna s 3t pecemi
roční úspora ve slévárně s objemem 5 tis tun: 2 655 043 Kč	roční úspora při 5 tis tun: 2 453 868 Kč
roční úspora ve slévárně s objemem 10 tis tun: 5 310 085 Kč	roční úspora při 10 tis tun: 4 907 735 Kč
roční úspora ve slévárně s objemem 15 tis tun: 7 965 128 Kč	roční úspora při 15 tis tun: 7 361 603 Kč

Pozn.: Kalkulace nezohledňuje zvýšené energetické náklady na tavení vsázky s větším podílem šrotu.

Věnujte, prosím, pozornost nákladovým simulacím

Příklad č. 2

Kalkulace nákladů na vsázku GJS 50						alternativní provoz						
sériový provoz						alternativní provoz						
	jedn. cena [CZK/t]	podíl [%]	náklady na 6t pec [CZK]	náklady na 3t pec [CZK]	kg náklad		jedn. cena [CZK/t]	podíl [%]	náklady na 6t pec [CZK]	kg náklad	náklady na 3t pec [CZK]	kg náklad
surové železo	10 083	16,6	10 042,7	5 021,3	1,67	surové železo	10100	8	4848	0,81	2424	0,81
ocelový šrot tříděný	8 755	12,5	6 566,3	3 283,1	1,09	ocelový šrot tříděný	7000	20,6	8652	1,44	4326	1,44
ocelový šrot netříděný	7 790	9,8	4 557,2	2 278,6	0,76	ocelový šrot netříděný	6300	10	3780	0,63	1890	0,63
litinový šrot	7 250	5,6	2 436,0	1 218,0	0,41	litinový šrot	6400	5,6	2150,4	0,36	1075,2	0,36
vratný kov	6 000	54,0	19 440,0	9 720,0	3,24	vratný kov	6000	54,3	19548	3,26	9774	3,26
nauhličovadlo	14 000	1,2	1 008,0	504,0	0,17	nauhličovadlo	20720	1,5	1864,8	0,31	932,4	0,31
legura A (cín)	540 000	0,001	16,2	8,1	0,00	legura A	540 000	0,001	16,2	0,00	8,1	0,00
legura B			0	0	0,00	legura B			0	0,00	0	0,00
legura C			0	0	0,00	legura C			0	0,00	0	0,00
FeSi	34 720	0,34	708,288	354,144	0,12	FeSi	34 720	0,5	1041,6	0,17	520,8	0,17
modifikátor (Tundish 10%Mg)	43 460	1,00	2 607,6	1 303,8	0,43	modifikátor	43 460	0,85	2216,46	0,37	1108,23	0,37
zásyp modifikátoru						zásyp modifikátoru						
očkovoadlo 1	48 600	0,08	233,3	116,6	0,04	očkovoadlo 1	48 600	0	0	0,00	0	0,00
očkovoadlo 2	59 660	0,04	125,3	62,6	0,02	očkovoadlo 2	59 660	0,04	143,18	0,02	71,592	0,02
open cup termická an.	25,39 (ks)	(2 ks)	50,78	50,78		open cup termická an.	25,39 (ks)	(1 ks)	25,39		25,39	0,01
						formička AccuVo®	133,38 (ks)	(2 ks)	266,80		266,80	
CELKEM			47 791,5	23 921,1	7,97	CELKEM			44552,834	7,43	22422,512	7,47
							DELTA		3238,67	0,54	1498,63	0,50
										7,3%		6,7%
							Slévárna s 6t pecemi			Slévárna s 3t pecemi		
							roční úspora ve slévárně s objemem 5 tis tun:	2 698 890 Kč		roční úspora při 5 tis tun:	2 497 715 Kč	
							roční úspora ve slévárně s objemem 10 tis tun:	5 397 780 Kč		roční úspora při 10 tis tun:	4 995 430 Kč	
							roční úspora ve slévárně s objemem 15 tis tun:	8 096 670 Kč		roční úspora při 15 tis tun:	7 493 145 Kč	

Pozn.: ceny vsázkových surovin a metalurgických přísad a jejich dávkování jsou převzaty z reálné slévárny „A“

Pozn.: Kalkulace nezohledňuje zvýšené energetické náklady na tavení vsázky s větším podílem šrotu.

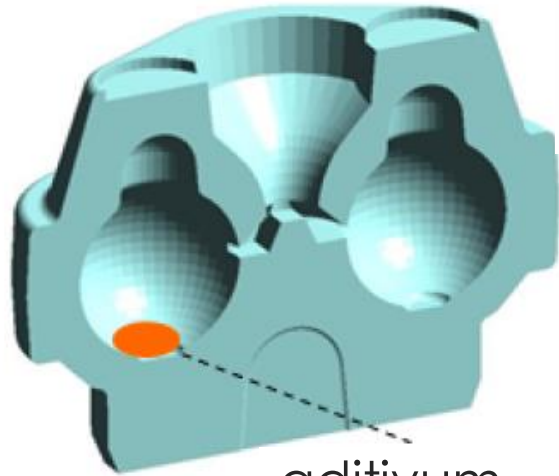
Věnujte, prosím, pozornost nákladovým simulacím

Příklad č. 3

Kalkulace nákladů na vsázku GJS 40						Kalkulace nákladů na vsázku GJS 40						
sériový provoz						alternativní provoz						
	jedn. cena [CZK/t]	podíl [%]	náklady na 6t pec [CZK]	náklady na 3t pec [CZK]	kg náklad		jedn. cena [CZK/t]	podíl [%]	náklady na 6t pec [CZK]	kg náklad	náklady na 3t pec [CZK]	kg náklad
surové železo	11000	20	13200	6600	2,20	surové železo	11000	8	5280	0,88	2640	0,88
ocelový šrot tříděný	8600	16,5	8514	4257	1,42	ocelový šrot tříděný	8600	28	14448	2,41	7224	2,41
ocelový šrot netříděný	4800	2	576	288	0,10	ocelový šrot netříděný	4800	2	576	0,10	288	0,10
litinový šrot			0	0	0,00	litinový šrot			0	0,00	0	0,00
vratný kov	6000	60	21600	10800	3,60	vratný kov	6000	60	21600	3,60	10800	3,60
nauhličovadlo	12020	0,5	360,6	180,3	0,06	nauhličovadlo	12020	0,7	504,84	0,08	252,42	0,08
legura A			0	0	0,00	legura A			0	0,00	0	0,00
legura B			0	0	0,00	legura B			0	0,00	0	0,00
legura C			0	0	0,00	legura C			0	0,00	0	0,00
SiC	21900	1	1314	657	0,22	SiC	21900	1,2	1576,8	0,26	788,4	0,26
modifikátor/polévací m	52400	1,2	3772,8	1886,4	0,63	modifikátor	52400	1,1	3458,4	0,58	1729,2	0,58
očkovadlo 1	90000	0,25	1350	675	0,23	očkovadlo 1	90000	0,1	540	0,09	270	0,09
očkovadlo 2			0	0	0,00	očkovadlo 2			0	0,00	0	0,00
zásyp	8600	0,7	361,2	180,6	0,06	zásyp	8600	0,7	361,2		180,6	0,06
open cup termická an.	25,39 (ks)	(2 ks)	50,78	50,78		open cup termická an.	25,39 (ks)	(1 ks)	25,39		25,39	
						formička AccuVo®	133,38 (ks)	(2 ks)	266,80		266,80	
CELKEM			51099,38	25575,08	8,52	CELKEM			48637,43	8,11	24464,81	8,15
								DELTA	2461,95	0,41	1110,27	0,37
										5,1%		4,5%
						<i>Slévárna s 6t pecemi</i>					<i>Slévárna s 3t pecemi</i>	
						roční úspora ve slévárně s objemem 5 tis tun:	2 051 625 Kč				roční úspora při 5 tis tun:	1 850 450 Kč
						roční úspora ve slévárně s objemem 10 tis tun:	4 103 250 Kč				roční úspora při 10 tis tun:	3 700 900 Kč
						roční úspora ve slévárně s objemem 15 tis tun:	6 154 875 Kč				roční úspora při 15 tis tun:	5 551 350 Kč

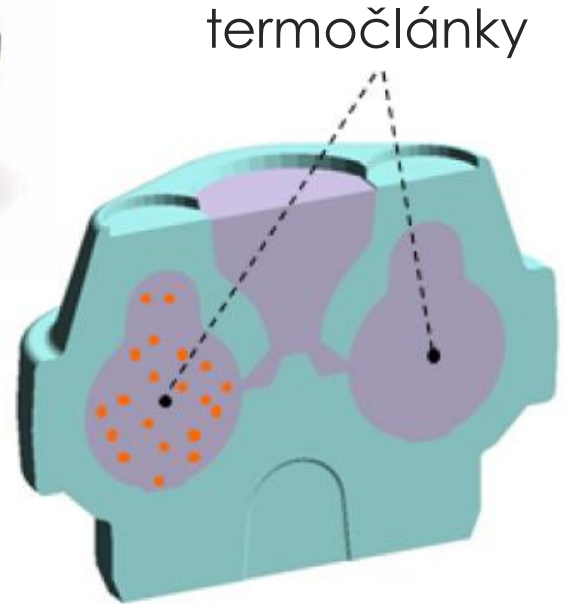
Pozn.: ceny vsázkových surovin a metalurgických přísad a jejich dávkování jsou převzaty z reálné slévárny „C“

Pozn.: Kalkulace nezohledňuje zvýšené energetické náklady na tavení vsázky s větším podílem šrotu.

aditivum
(očkovadlo sériově
používané ve slévárně)

a) prázdná formička

Po nalití kovu,
aditivum se
rozpuští v tavenině,
aniž aby opustilo
komůrku

b) formička po naplnění

Popis inovací – 11 oblastí

Stupeň naplnění
reprodukovatelný

Jednotný
vtok pro
2 komůrky

Anorganické
pojivo

Komůrka A

Průměr drátu
0,5 mm

Kvalita drátu
Chyba $\pm 0,50$ °C
>800 °C/s

Komůrka B

Očkovadlo 0,04 nebo 0,1%
Množství 48 mg
Přesnost ± 2 mg
S nebo bez síry

Optimalizovaná
dělicí rovina

Koule $\varnothing$ 30 mm
120 g

Termočlánkový
spoj/čelní spojení
drátů v délce 0,5mm

Průměr trubičky
1,6 mm

Tangenciální zavtokování komůrky

Konvenční
přes 30 let
staré řešení
pro určení
 T_{liq}

Popis inovací – pokračování *dalších 8 oblastí*

signalbus

Kabelový nebo
rádiový přenos dat

1, 2, 3 ramena

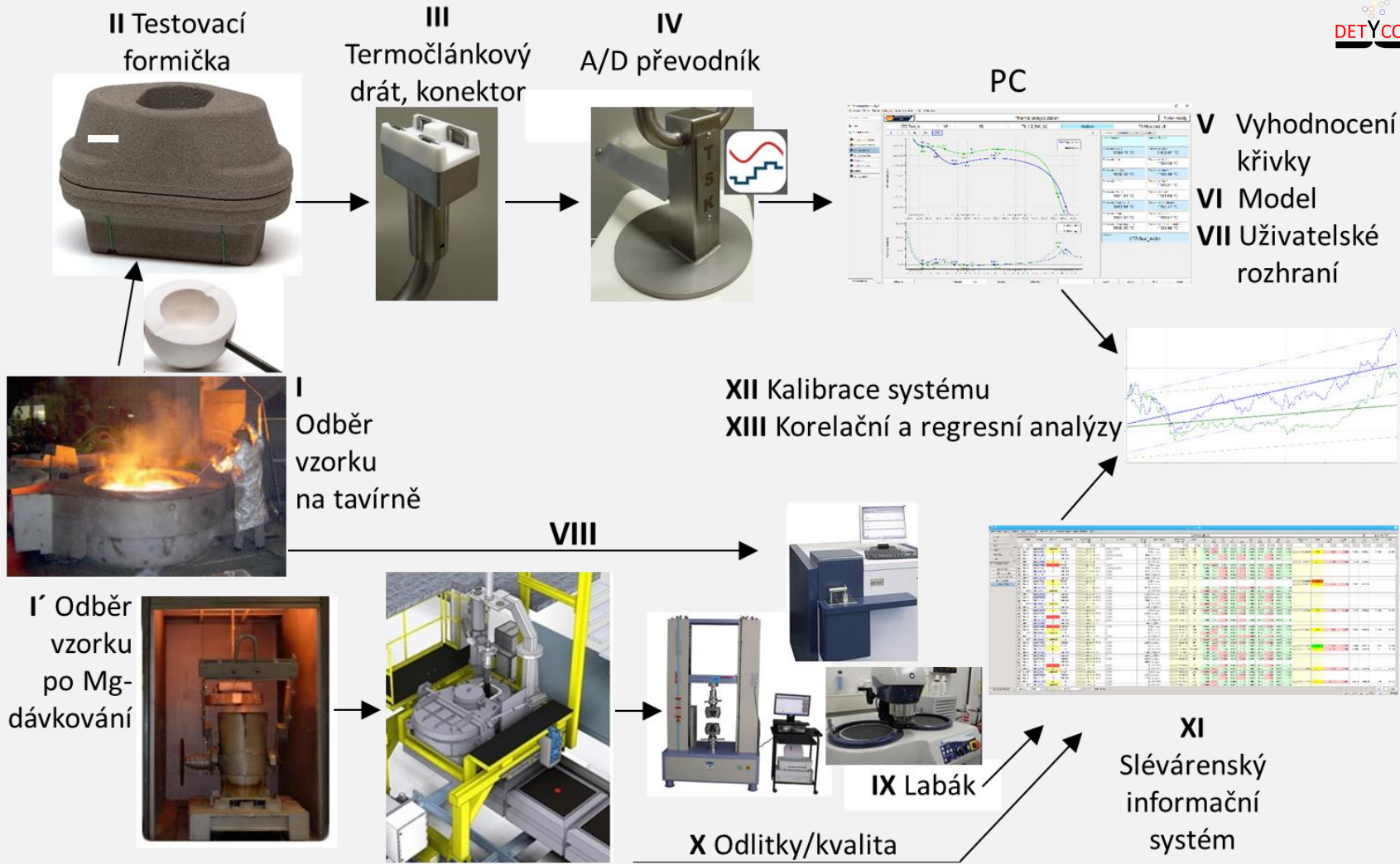
Délka vedení minimální

Bez kompenzačního vedení

A/D-převodník 40 Hz rychlost čtení odezvy

Kontinuální měření teploty studených spojů

A/D-převodník odcloněný a tepelně izolovaný ve stativu

Případová studie

řídit metalurgii podle chemie je NEDOSTATEČNÉ

Chemické složení

Číslo pánve	C* [%]	Si [%]	Mn [%]	P [%]	S [%]	Cr [%]	Al [%]	Cu [%]	Mg [%]	CE
DC_1	3,60	2,63	0,42	0,012	0,005	0,032	0,014	0,025	0,040	4,47
DC_2	3,56	2,7	0,42	0,012	0,005	0,032	0,014	0,024	0,043	4,46
DC_3	3,63	2,67	0,42	0,015	0,004	0,033	0,013	0,025	0,047	4,52
DC_4	3,54	2,68	0,42	0,013	0,005	0,032	0,015	0,025	0,046	4,43
DC_5	3,68	2,59	0,41	0,015	0,005	0,037	0,013	0,023	0,047	4,54
DC_6	3,70	2,54	0,42	0,015	0,005	0,038	0,014	0,024	0,043	4,54
DC_7	3,65	2,88	0,43	0,011	0,005	0,032	0,013	0,036	0,048	4,61
DC_8	3,56	2,89	0,42	0,010	0,004	0,032	0,011	0,036	0,053	4,52
DC_9	3,6	2,87	0,43	0,011	0,005	0,033	0,011	0,035	0,050	4,56

podeutektické

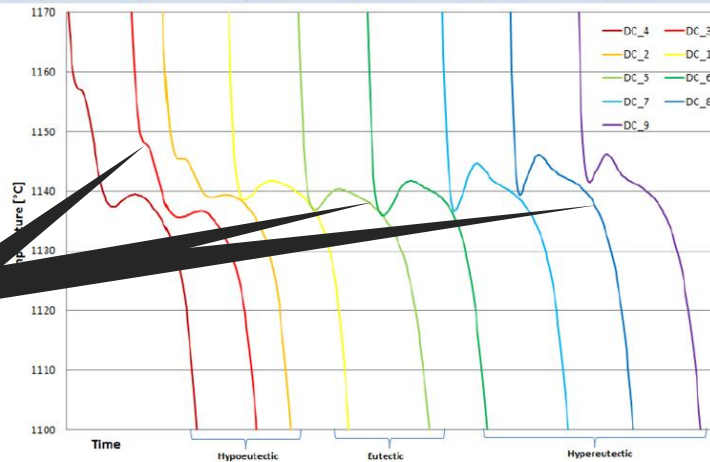
nadeutektické

tuhnutí

Minimální rozdíly

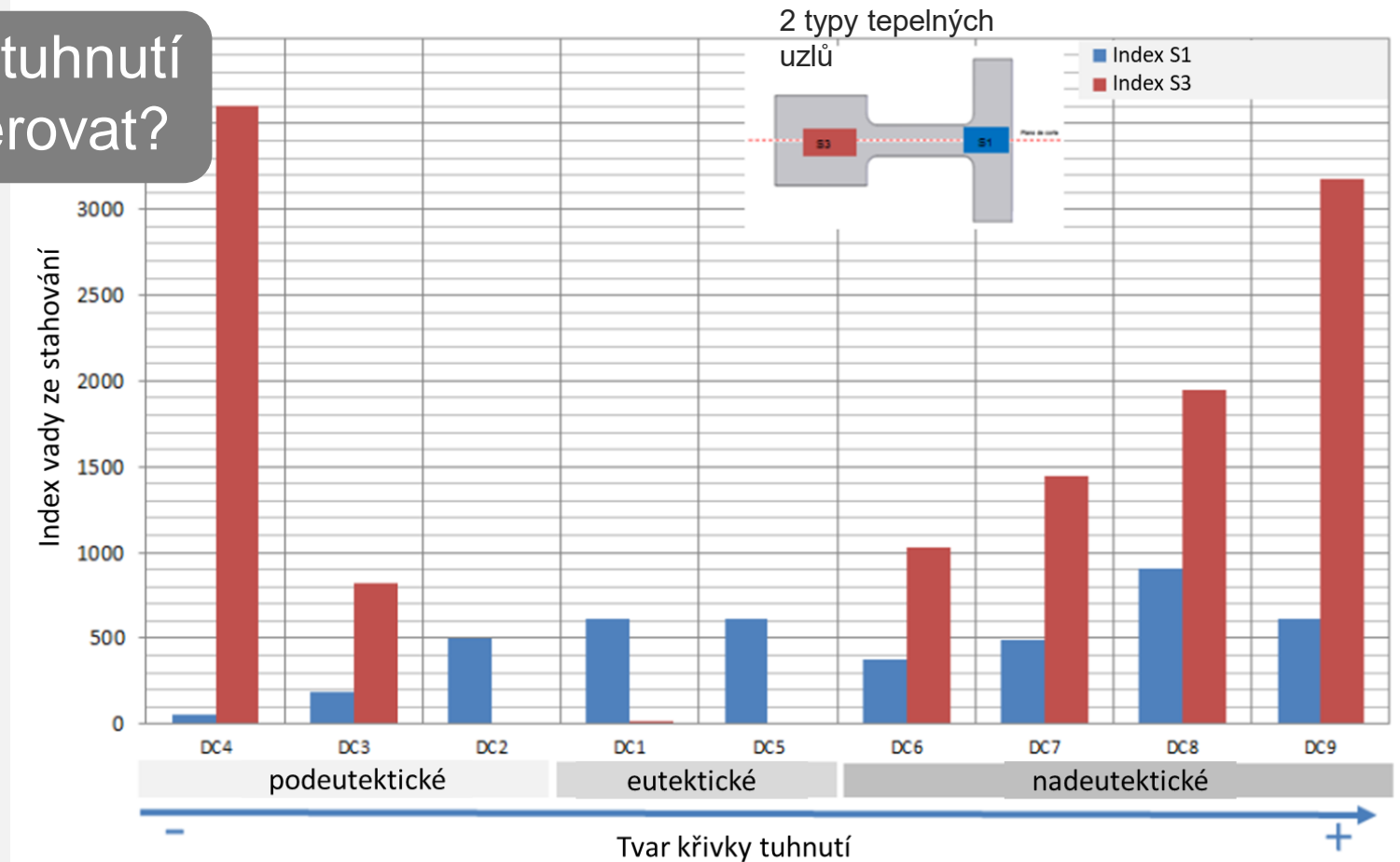
$$CE = C[\%] + \frac{1}{3}Si[\%]$$

Totožná hodnota CE!

Vliv různého metalurgického zpracování!

Jaké tuhnutí preferovat?

Minimální požadavky na dosazování taveniny litiny s kuličkovým grafitem jsou dosažitelné při tuhnutí mírně podeutektickém

Strategie

Co nám dnes dělá starosti

- Pozice na trhu
- Pohyblivé ceny vstupů
- Náročnost výroby
- Kvalifikace pracovníků, fluktuace

Důvod změn v řízení metalurgie

- Digitalizace sběru dat
- Databázové zpracování dat
- Automatizace
- Rychlost rozhodování

S kým spolupracovat

- Reference
- Důvěra
- Vytvoření týmu
- Podpora týmu

Jak se taková změna realizuje

- Zmapování stavu
- ROI
- Technické zadání
- Projektové řízení
- Kontrolní dny

Jak na to?

1

Kritická
sebereflexe

- ~~To stačí~~
- ~~To nám nedají~~
- Oblasti zlepšení
- Parametrizovat
- Ocenit

2

Měření

- Data
- Fakta
- Čísla
- Analyzovat

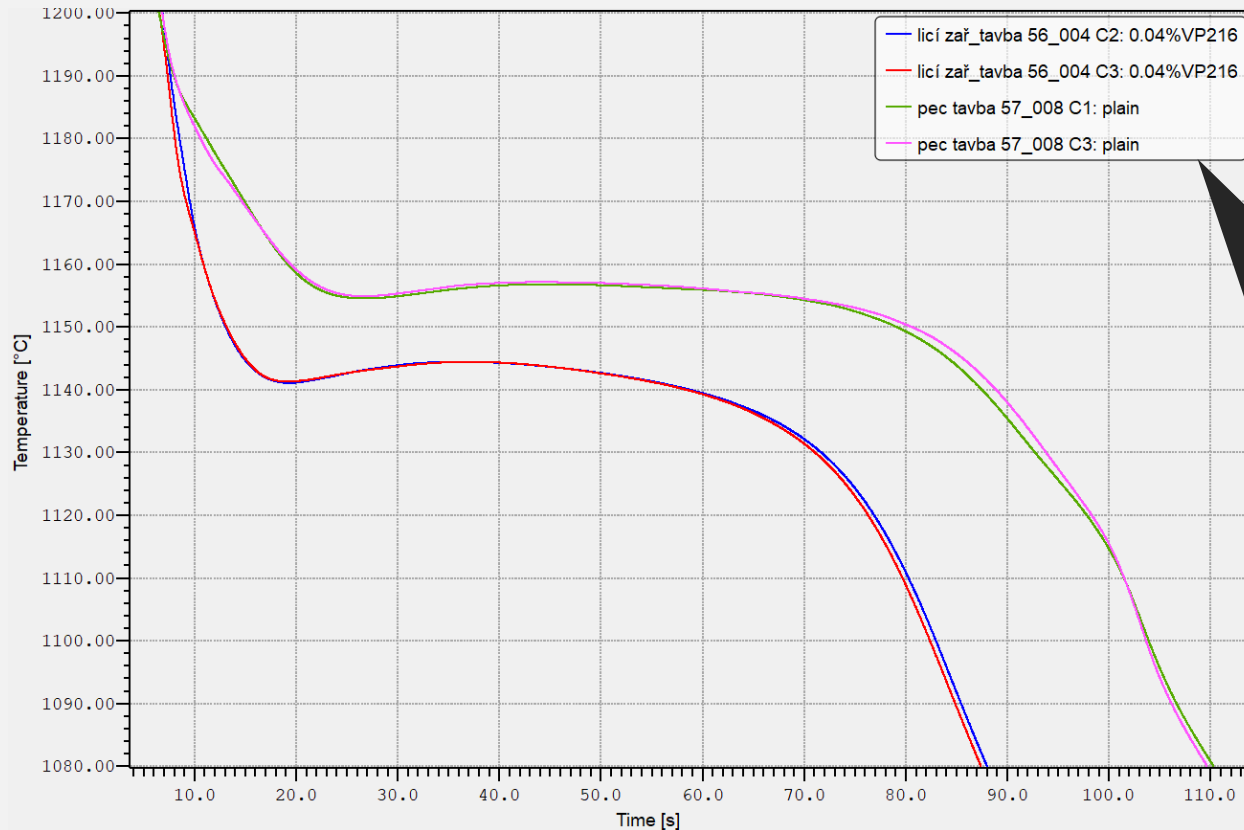
3

Nabídkové
jednání

- Technické zadání je objednávková položka

Věnujte, prosím, pozornost reálným analýzám AccuVo®

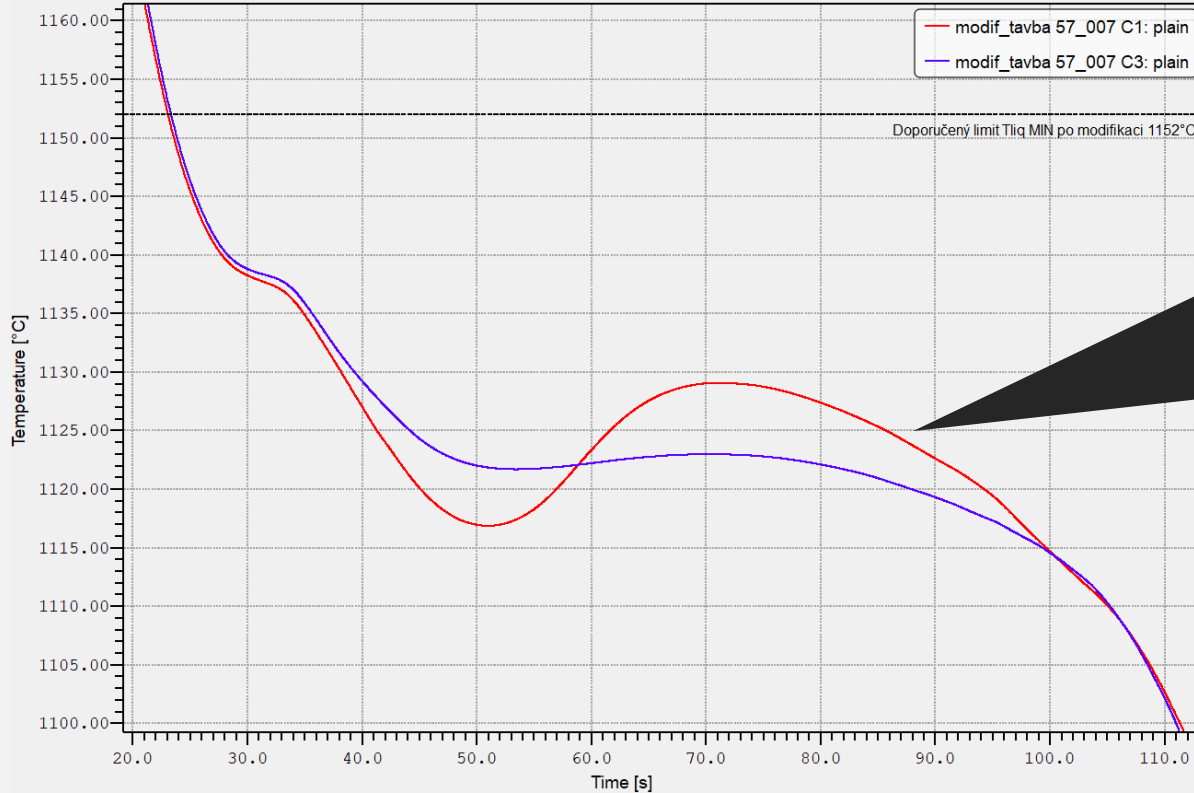
Zařízení musí být v prvé řadě přesné a metoda zajišťující reprodukovatelnost výsledků

Nejenom že AccuVo bez očkovačla (plain) změří 2 formičky odlité po sobě **identické křivky**, ale i dávkování a rozpustnost očkovačla v komůrce AccuVo zajišťuje mimořádně vysokou **reprodukovatelnost výsledků**

Věnujte, prosím, pozornost reálným analýzám AccuVo®

Eutektická tavenina není při tuhnutí předvídatelná, tavenina nereaguje predikovatelně na metalurgické přísady → **NEDOPORUČUJEME** nastavit metalurgii na čistě eutektické tuhnutí

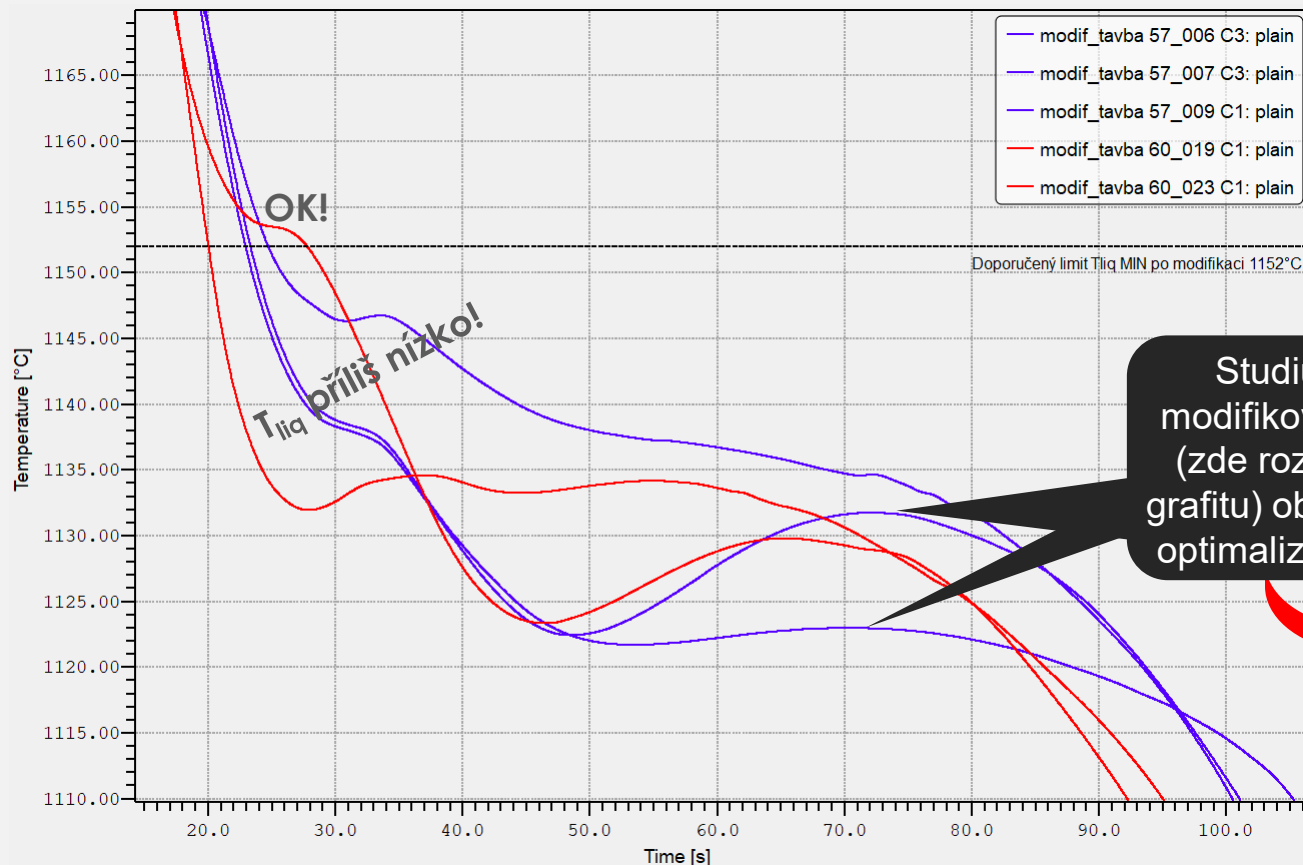

Jeden a ten samý kov:
tavenina z jednoho
odběru kovu
keramickou naběračkou
se chová při krystalizaci
grafitu zcela odlišně.

V slévárenské praxi v
Německu lze sledovat
trend → zajistit mírně
podeutektické tuhnutí.

Věnujte, prosím, pozornost reálným analýzám AccuVo®

Tavírna musí vyrábět kov se stabilizovanou teplotou likvidu (nabízíme $\pm 2\text{ }^{\circ}\text{C}$).

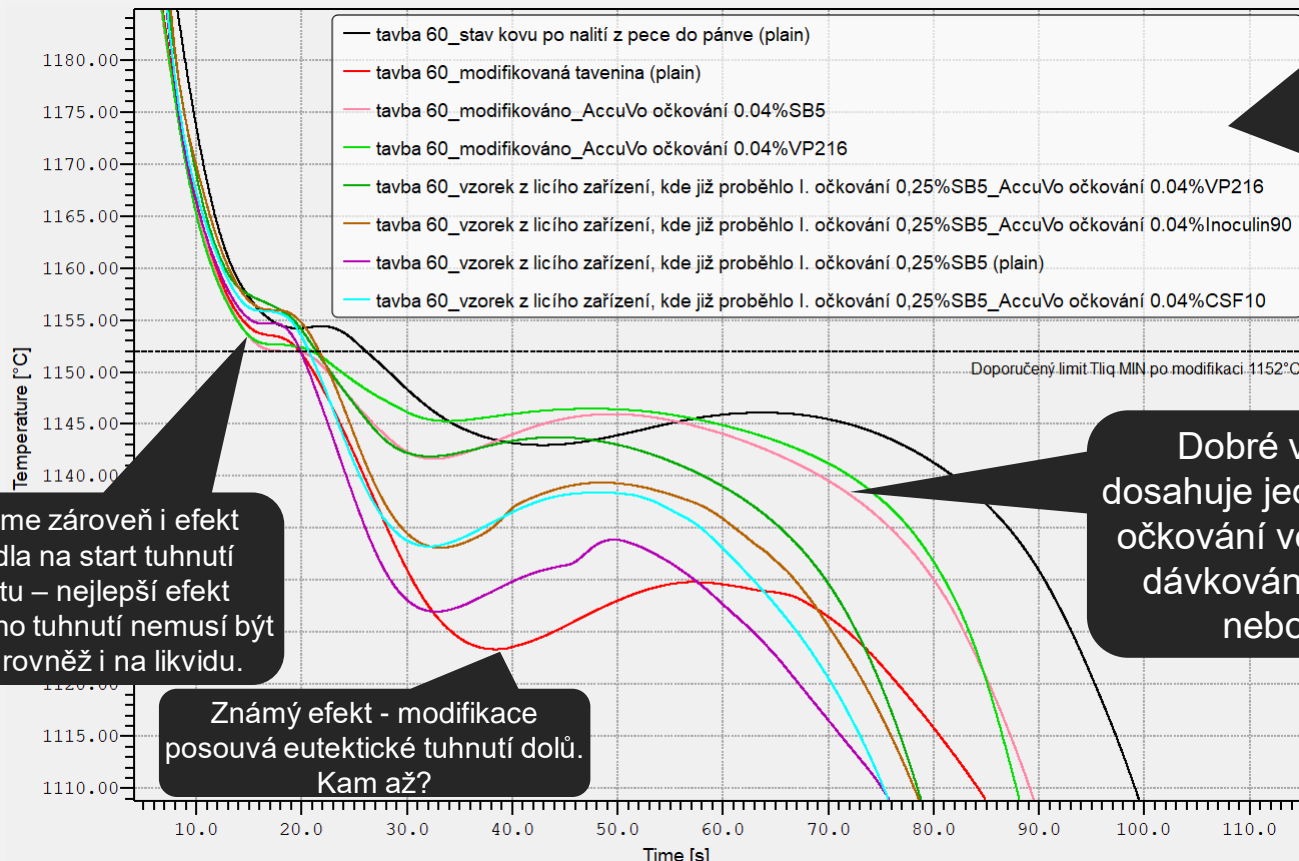
Přestože výroba jedné slitiny GJS50: na 2 tavbách naměřený rozptyl Tliq přes 20 °C a rozdílné charaktery tuhnutí.

Studium tuhnutí modifikované taveniny (zde rozdílné tuhnutí grafitu) obvykle pomáhá optimalizovat očkování

Eutektické tuhnutí nedoporučujeme nastavit – proces se nedá spolehlivě řídit

Věnujte, prosím, pozornost reálným analýzám AccuVo®

AccuVo umožňuje predikovat tuhnutí taveniny ještě před provozním očkovaním:

Zcela názorný a neodiskutovatelný přehled, co se s taveninou děje směrem od pece do dutiny formy. Lze srovnat sériové podmínky s alternativními materiály, včetně dávkování.

Dobré výsledky dosahuje jednostupňové očkování velmi nízkým dávkováním VP216 nebo SB5

Posuzujeme zároveň i efekt očkovačla na start tuhnutí austenitu – nejlepší efekt eutektického tuhnutí nemusí být sledán rovněž i na likvidu.

Známý efekt - modifikace posouvá eutektické tuhnutí dolů. Kam až?

Děkuji za pozornost

Kvalita leadershipu a leadership v kvalitě